ROK VI

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 11

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 CZERWCA 1931 R.

XIII WYSTAWA PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO W NEW-YORKU

Organizowana w dwuletnich odstępach wystawa przemysłu chemicznego U. S. A. odbyła się w tym roku w New-Yorku, w okresie 3 — 9 maja, obejmując zarówno surowce jak i gotowe produkty chemiczne. Najważniejszym działem była wystawa maszyn, narzędzi i aparatów, stosowanych w przemyśle chemicznym. Wszechstronność, celowość i umiejętność demonstrowania produktów i metod stawiały wystawę na bardzo wysokim poziomie.

Dział surowców, zawsze najmniej efektowny, potwierdzał znany skądinąd fakt wyjątkowego bogactwa Stanów Zjednoczonych we wszystkie prawie zasoby naturalne. Niektóre stany, dotychczas mało uprzemysłowione, wystawiły pomysłowe panoramy i przekroje, ilustrujące zaleganie wielkich pokładów różnych minerałów, czekających na eksploatację.

Wśród bardzo długiego szeregu najrozmaitszych artykułów i preparatów chemicznych — poczet nowych produktów był względnie niewielki. Jest to wynikiem okoliczności, że Stany Zjednoczone mają wprawdzie największą na świecie produkcję chemiczną, lecz pod względem inwencji nie mogą się jeszcze równać z Niemcami.

Wystawa przekonywała o szerokiem zastosowaniu przemysłowem w Ameryce etylenu, fabrykowanego i sprzedawanego w butlach stalowych przez liczne fabryki. Ciekawe jest zastosowanie etylenu w rozcieńczeniu z powietrzem 1 : 1000, celem przyśpieszania dojrzewania owoców, pomidorów i t. p. Tlenek etylenu, C_2H_4O, również sprzedawany w butlach, jest gazem służącym dla niszczenia pasorzytów, a nieszkodliwym dla ludzi.

Znaczne zainteresowanie wzbudzał kauczuk syntetyczny z butadienu, otrzymywanego z krakowanej gazoliny. Demonstrowana była piękna kolekcja uwodornionych produktów z poszczególnych frakcyj naftowych.

Wspomnieć należy o różnych odmianach gumy z kauczuku naturalnego, między innemi w postaci roztworów, używanych w celu ochrony powierzchni metalowych. Masy plastyczne były bogato reprezentowane; posiadają już one wszelkie właściwości. zapewniające im szerokie zastosowanie; wystawiane były np. bakelitowe kije do golfa. Nowe odmiany celofanu, przeważnie z octanu celulozy, są szeroko stosowane, między innemi — do sklejania szyb w samochodach, co zapobiega rozpryskiwaniu się przy zbiciu i broni od jaskrawego światła; pomysłowe było demonstrowanie wagonów, tramwajów, samolotów i t. d., pomalowanych farbami bakelitowemi. Wystawiono różne gatunki węgli aktywnych oraz cementu „Duro", odpornego na wpływ najmocniejszych nawet kwasów. Uwagę przyciągały różne nowe stopy, np. srebra z barem, miedzi, cynku i strontu, strontu i cyny oraz lekkie stopy zawierające magnez.

W dziale maszyn i narzędzi — wśród najrozmaitszych precyzyjnie pracujących aparatów — uderzały pompy próżniowe, rozrzedzające atmosferę do miljonowych części. Ciekawe były ogromnych rozmiarów rury, zbiorniki i t. p., wykonane ze szkła kwarcowego, które w Europie stosowane jest raczej w pracowniach naukowych (wytrzymuje temperaturę do 1.300°C). Platynowanie też bodaj rzadko używane jest w Europie; wystawa demonstrowała liczne platynowane narzędzia i aparaty.

Bardzo efektowna, prawie sensacyjna, była demonstracja przyrządów foto-elektrycznych, które samoczynnie wykonywują różne skomplikowane zadania, np. segregację jasnych i ciemnych kulek.

Wystawa świadczyła o znakomitem wyekwipowaniu maszynowem fabryk chemicznych w U. S. A., o postępującej wciąż mechanizacji i automatyzacji procesów przetwórczych, o daleko idącej automatyzacji kontroli analitycznej, o stosowaniu metod ciągłych. Należy podkreślić szerokie stosowanie wysokich ciśnień i używanie materjałów odpornych na chemikalja. Znacznych postępów dokonano w destylacji, rektyfikacji i frakcyjnej krystalizacji. Na wzmiankę zasługuje wystawa książek i wydawnictw, poświęconych przemysłowi chemicznemu. Bogactwo dzieł technologicznych jest nadzwyczajne. Oprócz pism poświęconych specjalnym działom wytwórczości — wydawane są 4 tygodniki zajmujące się całością przemysłu chemicznego.

Liczne są różne chemiczne słowniki, kalendarze, zbiory recept i wskazówek. Wartościowym rocznikiem jest „Annual Survey of American Chemistry", wydawany przez National Research Council; obrazuje przedewszystkiem postępy techniki chemicznej. Ostatni rozdział nieco przypomina nasz „Informator Chemiczny", jednak bez podania norm prawnych, regulujących przemysłowe życie chemiczne i bez spisu chemików.

Wystawa pod względem stosowania efektów świetlnych, kolorów oraz ruchu urządzeń była wzorowa. Zasługuje na naśladownictwo — rozrzucenie po całym terenie bardzo wygodnych fotelów, na których można odpoczywać i czytać rozdawane książki i materjały.

W SPRAWIE KONCENTRACJI PRZEMYSŁOWEJ.

Doświadczenie, wyniesione z dotychczasowego przebiegu obecnego kryzysu gospodarczego zarówno w Polsce jak zagranicą, wskazuje że państwowa polityka gospodarcza, zmierzająca do opanowania tego kryzysu, nie jest w stanie przezwyciężyć wszystkich wynikających zeń trudności, chociażby dlatego, że charakter tych trudności na to nie pozwala.

Coraz wyraźniej okazuje się, że przetrwanie kryzysu wymaga nietylko odpowiednich zarządzeń władz państwowych, nietylko wielkich wysiłków ze strony poszczególnych przedsiębiorstw, ale również wysiłku zbiorowego całych gałęzi gospodarczych w kierunku racjonalnej organizacji wytwórczości i rynku zbytu; podobne prerogatywy dać mogą kartele, syndykaty, lub podobne związki przedsiębiorstw.

Jasną jest rzeczą, że w chwili obecnej syndykaty również walczą z dużemi trudnościami, jednakże w porównaniu z przemysłami niezorganizowanemi posiadają skuteczniejsze środki opanowywania sytuacji. Tem więcej, że dopiero przemysł zorganizowany kartelowo może zawierać porozumienia międzynarodowe, które są istotną cechą nowoczesnego rozwoju gospodarczego.

Pożytek i potrzebę kartelizacji w całej pełni doceniają nasze czynniki miarodajne. W szczególności Pan Minister Przemysłu i Handlu kilkakrotnie wypowiadał się publicznie w tym duchu, jak np. na posiedzeniu Państwowej Rady Eksportowej w dniu 31 kwietnia r. b., i w innych okolicznościach.

Przy Centralnym Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów istnieje Biuro Kartelowe, które zawsze służy radą i pomocą wszystkim grupom przemysłu, pragnącym stworzyć organizację kartelową, lub też ulepszyć już istniejącą. Biuro Kartelowe, najściślej za pośrednictwem Rady Kartelowej pracujące ze Związkiem Przemysłu Chemicznego, stanowi jedyną w kraju naszym organizację, ujmującą zagadnienia centralizacji i koncentracji przemysłu pod kątem widzenia zorganizowanego życia gospodarczego Polski.

STYPENDJA SOLVAYOWSKIE.

Zarząd Fundacji Solvay'owskiej im. Zygmunta Toeplitza podaje do wiadomości, że ma do rozdania w II półroczu 1931 r. kilka stypendjów dla studentów, kończących wyższy zakład naukowy w kraju, w wysokości Zł. 150 — do 200 miesięcznie, względnie dla dyplomowanych inżynierów chemików, pracujących naukowo w kraju lub zagranicą, w wysokości Zł. 300 do 500 miesięcznie, płatne w początku października, listopada i grudnia r. b.

Stypendja przyznane, w zależności od postępu prac i możliwości finansowych Fundacji, będą mogły być na zasadzie indywidualnych podań ewentualnie przedłużone na dalsze 3, wzgl. 6 miesięcy w I półroczu 1932 r.

Kandydaci — studenci zechcą złożyć na ręce kierowników pracowni, w której się specjalizują, własnoręczne podanie, adresowane do Zarządu Fundacji, zawierające:

a) Szczegółowe sprawozdanie ze studjów odbytych, wraz ze spisem zdanych egzaminów.

b) Wykaz egzaminów, pozostałych do zdania.

c) Temat pracy dyplomowej, oraz

d) Obliczenie czasu, potrzebnego do ostatecznego ukończenia Wyższego Zakładu Naukowego.

Kierownicy pracowni zechcą przesłać te podania wraz ze swoją opinją, oraz zaświadczeniem odnośnego Dziekana co do p. b) i d), do Związku Przemysłu Chemicznego R. P. W-wa, Czackiego 1, (do dn. 1 października 1931).

Chemicy dyplomowani (doktorzy, inżynierowie, magistrzy) ubiegający się o stypendjum zechcą w tym samym czasie złożyć do Związku Przemysłu Chemicznego własnoręczne podanie zawierające:

a) Temat badań i plan pracy, oraz

b) Nazwiska profesorów, kierowników pracowni, na których się powołują.

Do podań zechcą pp. inżynierowie dołączyć:

a) curriculum vitae,

b) dowód ukończenia studjów (odpis dyplomu),

c) ewent. ogłoszone drukiem prace.

Zawiadomienia o przyznaniu stypendjum rozesłane będą stypendystom i dziekanom.

KRONIKA

Dn. 29 i 30 kwietnia odbyły się posiedzenia Państwowej Rady Kolejowej. Komitet Taryfowy uchwalił między innemi wnioski złożone przez Związek Przemysłu Chemicznego w sprawie nomenklatury i klasyfikacji farb oraz w sprawie uproszczenia przepisów, dotyczących przewozu opakowania używanego.

Komitet Eksploatacyjny rozpatrywał sprawę nowelizacji umów bocznicowych prywatnych właścicieli. Wprowadzono szereg licznych poprawek i ulg.

Dn. 26 maja r. b. odbyło się posiedzenie Rady Towaroznawczej przy Min. Skarbu, na którem — z pośród spraw interesujących bezpośrednio wytwórczość chemiczną — postanowiono:

Środki do smarowania, składające się z olejów mineralnych z domieszką mydła, olejów zwierzęcych, roślinnych lub innych produktów — clić według poz. 137 p. 5 lub też poz. 85 p. 4, zależnie od przeznaczenia.

Bawełnę kolodjonową, stabilizowaną, sprowadzaną do wyrobu lakierów, clić według poz. 217 p. 3 c (nie zaś, jak dotychczas, według poz. 112 p. 25c), zachowując reglamentację przywozu.

Kwas fluowodorowy clić wg. poz. 112 p. 25b.

Preparat „Eupeverin" clić wg. poz. 112 p. 12c, analogicznie do papaweryny.

Zakłady Przemysłowo-Chemiczne „Stanisław Kwinto i S-wie" w Toruniu wypuściły na rynek arkusze wiskozowe, analogiczne do celofanu, pod nazwą „polofanu".

W spisie chemików polskich, umieszczonym w Informatorze Chemicznym, mylnie podano stopień naukowy p. Eustachego Gryszkiewicz-Trochimowskiego, który jest magistrem chemji Uniwersytetu Kijowskiego, nie zaś magistrem farmacji, jak błędnie wydrukowano.

Sekcja Chemiczna przy Inst. Nauk. Organ. zwraca się do Zarządów związkowych firm z ponowną prośbą o możliwie najprędsze nadesłanie odpowiedzi na rozesłaną w swoim czasie ankietę o „Systemach wynagrodzeń (płac)". Zwracamy uwagę na doniosłość tej sprawy dla prac Sekcji, w związku z najbliższym zjazdem Nauk. Org. w Warszawie.

W Buenos Aires, przy poparciu tamtejszego Poselstwa R. P., zostało założone „Towarzystwo Handlowe Argentyńsko-Polskie", które ma na celu nawiązanie bezpośrednich stosunków handlowych z Polską, jak również wzmożenie polskiego eksportu do Argentyny.

Ekspertem handlowym oraz łącznikiem pomiędzy Towarzystwem a Poselstwem R. P. został wybrany p. D. Iwaszkiewicz, jeden z założycieli Towarzystwa, referent do spraw handlowych przy Poselstwie R. P.

Plan pracy Towarzystwa na najbliższy okres czasu jest następujący:

1) Propaganda w prasie hiszpańskiej, polskiej i żydowskiej w Polsce, celem zaznajomienia społeczeństwa z ideą Towarzystwa, oraz zachęcenia sfer kupieckich do wymiany handlowej polsko-argentyńskiej.

2) Zbieranie ofert i próbek towarów polskich i przeprowadzenie studjów tych towarów, ich kalkulacji i t. d.

3) Przeprowadzenie studjów nad tut. rynkiem, celem zbadania, jakie towary będą miały lepszy zbyt, dalej co należy uczynić celem dostosowania wyrobów polskich do gustu i zwyczajów konsumenta.

4) Urządzenie wystawy próbek polskich wyrobów, celem zaznajomienia argentyńskiej publiczności z wytwórczością polską, oraz zachęcenia tut. kupiectwa do sprowadzania polskich wyrobów.

Pozostałe próbki (z wystawy) przejdą do projektowanego muzeum próbek przy Poselstwie R. P. ewent. Towarzystwa, a niektóre z nich będą ofiarowane do Muzeum przy Izbie Handlowej Argentyńskiej.

Celem nawiązania ściślejszego kontaktu z władzami polskiemi oraz producentami i eksporterami, zebrania ofert i próbek wyrobów, Towarzystwo zamierza wysłać do Polski swego delegata.

NOWE ROZPORZĄDZENIA.

W Dz. Ustaw Nr. 47 z dn. 20 maja r. b. ukazało się pod poz. 404 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 20 lutego 1931 r. o uldze celnej na gaz świetlny.

Rozporządzenie to wprowadza 80%-wą ulgę celną na gaz świetlny sprowadzany rurociągami, z możliwością całkowitego zwolnienia od cła tegoż gazu — za pozwoleniem Ministra Skarbu.

W Dz. Ustaw Nr. 47 z dn. 20 maja r. b. ukazało się pod poz. 405 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 31 marca 1931 r. o ulgach celnych.

Z pośród artykułów, interesujących bezpośrednio przemysł chemiczny, Rozporządzenie wprowadza 75%-ową ulgę celną za pozwoleniem Min. Skarbu — na siarczan baru strącony (blanc-fixe), clony wg. poz. 96 p. 3a taryfy celnej, a sprowadzany do wyrobu papierów kredowych.

W Monitorze Polskim Nr. 114 z dn. 19 maja 1931 r. ukazało się pod poz. 169 obwieszczenie Ministra Skarbu o wykazie rafineryj, uprawnionych do sprowadzania w stanie nieskażonym: tłuszczów zestalonych oraz olejów roślinnych ciekłych.

Obwieszczenie to zawiera listę następujących rafineryj:

1) Sp. Akc. J. D. Potoka S-wie, Będzin — Małobądz,
2) Rafinerja Ol. Jad. Paweł Hoffman i S-ka, Bielsko,
3) Tiegenhöfer Oelmühle, Gdańsk,
4) Sp. Akc. „Domag", Gdańsk,
5) Sp. Akc. „Couronne", Gdańsk,
6) Lwowska Rafinerja „Menor", Lwów,
7) Unida Oelwerke, Gdańsk,
8) Sp. Akc. „Oleo", Gdańsk,
9) Sp. Akc. „Schicht-Lever", Warszawa.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450	zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170	„
„ „ czysty 99%	300	„
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80	„
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,61	„
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,81	„
* Azotan amonu	103,60	„
Benzol handlowy 90%	85	„
„ czysty	100	„
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50	„
* Boraks	110 - 125	„
Chlorek cynku 50° Bé	45	„
Chlorek wapna bielący	36	„
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22	„
Chloroform czysty	800	„
„ „pro narcosi"	1.00	„
Eter siarkowy	390	„
Fenol czysty	300	„
Formalina 40%	270	„
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305	„
* „ techniczna 85/88%	175	„
* Karbid granulowany	75	„
Karbolineum	39,75	„
Klej kostny	275	„
Klej skórny	400	„
Krezol	140	„
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110	„
Kwas mrówkowy 85%	241	„
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37	zł.
„ solny 19°/21° Bé	14,25	„
„ octowy techn. 30%	120	„
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	16	„
„ rogowa 13/14%N	—	
Naftalina surowa prasowana	34,50	„
„ czysta w łuskach	57,50	„
Octan sodu	140	„
„ ołowiu	215	„
Oleina zwierzęca destylat	220	„
„ „ saponifikat	210	„
Oleum 20%	19,94	„
Olej lniany	150	„
* Potaż kalcynowany 90/95%	120	„
* Potaż żrący topiony 88/92%	140	„
Pirydyna czysta za 1 kg.	9,75	„
Smoła preparowana	18,75	„
Siarczan amonu	36	„
* Siarczan miedzi	110—125	„
* Siarczek sodu 60/62%	65	„
Soda amonjakalna	25	„
„ kaustyczna	60	„
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25	„
Stearyna	215	„
Superfosfat 16%	12,32—12,96	„
Toluol czysty	120	„
Żelatyna techn.	450	„

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 121-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 708-09, informacje 894-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE",

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.
„Pepege", Polski Przemysł Gumowy. Tow. Akc. Grudziądz.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU". Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ". Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94. Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10